

Adabiyot, madaniyat yashasa — millat yashaydi

О‘zbekiston adabiyoti va san’ati

1956-yil 4-yanvardan chiqa boshlagan

ADABIY-BADIY, MA’NAVIY-MA’RIFIY, IJTIMOIY GAZETA

2022-yil 26-avgust / № 29 (4688)

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОНДА ЭЛ АЗИЗ, ИНСОН АЗИЗ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг
ҚАРОРИ

БУЮК МУТАФАККИР ВА ҚОМУСИЙ ОЛИМ АБУ РАЙҲОН БЕРУНИЙ ТАВАЛЛУДИННИГ 1050 ЙИЛЛИГИНИ ҲАЛҚАРО МИҚЁСДА КЕНГ НИШОНЛАШ ТҮГРИСИДА

Ўзининг ноёб асарлари ҳамда оламшумул кашфётлари билан жаҳон илм-фани ва маданияти ривожига бекиёс хисса кўшган буюк мутафаккир ва қомусий олим, Илк Ренессанс даврининг ёрқин намояндаси Абу Райхон Берунийнинг илмий-мағрифий меросини янада чукур ўрганиши ва кенг тарғиб килиш, ушбу йўналишда тадқиқотлар олиб бораётган етакчи ҳалқаро илмий марказлар билан яқин ҳамкорлик ўрнатиш, шунингдек, Абу Райхон Беруний таваллудининг 1050 йиллигини ҳалқаро миқёсда кенг нишонлаш мақсадида:

1. Маданият ва санъатни ривожлантириш жамғармаси (кейинги ўрینларда – Жамғармас), ЮНЕСКО ишлари бўйича Миллий комиссия, Республика Маънавият ва маърифат маркази, Фанлар академияси, Маданият вазирлиги, Ташкил ишлар вазирлиги ҳамда кенг жамоатчиликнинг 2022-2023 йилларда **буюк мутафаккир ва қомусий олим Абу Райхон Беруний таваллудининг 1050 йиллигини ЮНЕСКО шафелигига ҳалқаро миқёсда кенг нишонлаш түгрисидаги таклифи** маъкулланиси.

ЮНЕСКО Буш конференцияси қарори билан Абу Райхон Беруний таваллудининг 1050 йиллигини нишонлаш ЮНЕСКОнинг 2022-2023 йилларда нишонланадиган ҳалқаро юбилейлар рўйхатига киритилгани маълумот учун қабул қилинсин.

2. Абу Райхон Беруний таваллудининг 1050 йиллигини нишонлаш бўйича ташкилий қўмита таркиби (кейинги ўрینларда – Ташкилий қўмита) иловага мувофиқ тасдиқланиси.

Ташкилий қўмита (А.Арипов) бир ой муддатда Абу Райхон Беруний таваллудининг 1050 йиллигини нишонлаш бўйича ушбу қарорда белгиланган тадбирларни амалга оширишни ва қўйидагиларни назарда тутивчи чора-тадбирлар дастурини масъул ижрочилар, молиялаштириш манбалари ва миқдорларини аник белгилаган холда тасдиқласин:

республика мизандарига Абу Райхон Беруний номи билан боғлиқ **обида ва қадамжоларни**, шу жумладан, Абу Райхон Беруний шарафига ўрнатилган

“Она юрт”, “эл” сўзлари айтилса, ўз-ўзидан вужудингга куч-куватт ингандек бўлади. Аслида бу тушунчалар кенглик, бепёнлик, кўплекни ифодаласа-да бизнинг тасаввуримизда аник воқеалар жонланади. Қайси бир хусусиятлари билан шу сўзлар моҳиятини намоён этадиган инсонлар, тақдирлар кўз олдимиздан ўтади. Бундан кўп йиллар илгари устозларимиз – Ўзбекистон ҳалқ шоирлари Абдулла Орипов, Ҳалима Худойбердиева яна бир-икки ижодкор дўстларимиз билан Навоий вилоятiga хизмат сафарида бўлдик. Тумонат одам йигилган. Адабиёт байрами ҳалқ сайлига айланганда гўё. Устоз Абдулла Орипов шъерларини куттганлар, бетакрор Ҳалимахоним ижодини, соҳир нафасини соғинганлар юзларида шодлик, қўлларида гуллар билан пешвуз чиқдилар.

Мушоира давом этарди. Шунда залинг охирги қаторида тик оёқда шеър тинглаётган, қора коржомадаги йигитга кўзим тушди. Томошагоҳдаги тартиб-интизомга кўз-кулоқ бўлиб турган кузатувчilar ўша йигитчага нимадир дедими, йигит залдан чиқиб кетди. Астойдай эштиётган эди-я, деган ачиниш туйғуси мушоира охирига кўнглимини тарк этиади. Тадбир турб, устозлар дастҳатлар биттаётганда пайтдан фойдаланиб уни излашга тушдим. Топдим. Ўзи намангандик, исми Яхёбек экан. “Нега буш жойга ўтирайм тик туриб тинглангиз, ўглим, кўпчиликнинг этиборини тортидингиз-да”, дедим кузатувчilarни оқлаган бўлиб.

– Она, олис масофадан югуриб келдим. Конда ишлайман. Отам ўтиб кетган, онам уй бекаси. Тўрт опа-синглим бор.

ёдгорлик мажмуаларини мукаммал таъмирлаш ва уларнинг худудларини ободонлаштириш, “Буюк Беруний мероси” ҳалқаро сайджлик маршрутларини ўйла кўйиш;

олимлар ва мутахassisларнинг таклиф-мулоҳазалалари асосида ишлаб чиқиладиган концепция асосида Қорақалпоғистон Республикаси Беруний туманида 2023 йил якунига кадар **Абу Райхон Беруний мажмуасини куриш** ва унинг худудида илмий-мағрифий, маданий ва дам олиш ҳамда туризм обьектлари фаoliyatiни ташкил килиш, ушбу масалада иккى ой мuddатda Вазирлар Мажкамасининг тегиши қарори белgilangan тартибда қабул килинишини ташкил қилиш;

аллома илмий-ижодий меросига мансуб **қўлзёзма ва бошқа маданий бойликларни реставрация** қилиш, уларни **ишончи сақлаш** учун зарур шароит яратиш;

Фанлар академиясининг Қорақалпоғистон бўлими ва **Хоразм Маъмун академиясининг** маддий-техника базасини мустаҳкамлаш, уларда маданий мерос обьектлари, шу жумладан, археология мероси обьектлари, музей ашёларини **реставрация ва консервация** қилишга ихтиослашган лаборатория ташкил қилиш ҳамда уларни замонавий жиҳозлар билан таъминлаш;

Абу Райхон Беруний меросини ўрганиши мақсадида ҳалқаро миқёсда кенг кўллами **илмий излашишлар олиб бориш** ва уларнинг **натижаларини ўзлон қилиш**, шу мавзууда илмий, бадиий-публицистик асарлар яратиш, **хорижий олимларнинг асарларини ўзбек ва қорақалпоқ тилларида** ташкил қилиш;

юқори сифатли медиа маҳсулотлар ҳамда аудиовизуал асарлар яратиш, уларни маҳаллий ва хорижий оммавий ахборот воситаларида эфирга бериб бориш, Интернет ва иктиномий тармоқларга жойлаштириш, дунё миқёсida **хештег** ва **челленж** каби тарбиботинг замонавий технологияларини кўллаш;

Абу Райхон Беруний сийоси тасвирланган, алломанинг илмий-ижодий меросига бағишиланган

пошта маркалари ва **конвертлар туркумини** яратиш, **тақвимлар** ва **кўргазмали ахборот** воситалари, эсдалик тангаллари, кумуш ва олтин юбилей тангалларини мумалала чиқариш;

умумий ўрта таълим ташкилотлари, академик лицийлар ва касб-хунар мактаблари ўқувчилари ўтасида **Хоразм вилоятида** тегиши фан бўйича **Абу Райхон Беруний номидаги ҳалқаро фан олимпиадасини** ташкил этиш;

Ўзбекистон Республикасининг хориждаги элчинахоналари, Ўзбек миллий маданий марказлари, ватандушлар жамиятларида Абу Райхон Беруний илмий-мағрифий мероси, унинг инсонпарварлик фояларини кенг ўрганиши ва тарғиб қилиши мақсадида илмий анжуманлар ва давра сұхбатлари ташкил этиш;

илмий доиралар, ҳалқаро экспертлар ва кенг жамоатчиликнинг таклиф-мулоҳазалалари асосида бошқа чора-тадбирларни амалга ошириш.

3. Жамғарма Ташкилий қўмитанинг **ишчи оғрагани** этиб белгилансан ва мазкур қарорда белгилangan вазifalar бўйича вазirlik va идоралар фоялиятини **мувофиқлаштириб** борсин.

4. Ташкил ишлар вазирлиги:

Абу Райхон Берунийнинг илмий-мағрифий меросини дунё миқёсida چукур ўрганиши ва оммалаштиришга улкан хисса кўшган шахсларни ҳамда илмий-ижодий муассасаларни тақдирлаш мақсадида **Абу Райхон Беруний номидаги ҳалқаро миқофотни таъсис** этиш;

Абу Райхон Берунийнинг илмий-мағрифий меросини дунё миқёсida چукур ўрганиши ва оммалаштиришга улкан хисса кўшган шахсларни ҳамда илмий-ижодий муассасаларни тақдирлаш мақсадида **Абу Райхон Беруний номидаги ҳалқаро миқофotni таъsис** этиш;

Абу Райхон Берунийнинг илмий-мағрифий меросини дунё миқёsida چукур ўрганиши ва оммалаштиришга улкан хисса кўшган шахсларни ҳамда илмий-ижодий муассасаларни тақдирлаш мақсадида **Абу Райхон Беруний номидаги ҳалқаро миқофotni таъsис** этиш;

хорижий мамлакатлардаги Абу Райхон Беруний ёдгорлик мажмуаларидаги куриши ва ободонлаштириш ишларини амалга ошириш бўйича музокаралар олиб борсин ҳамда уларнинг натижаларни бўйича Ташкилий қўмитага таклиф киритсан.

► 2

КАМОЛ ТОПАВЕР, ЭЛИМ

Талабалик давримдақ ота ва она тарафимдан ўтган аждодларимиз тарихини, уларнинг ҳаёти билан боғлиқ воқеа-ҳодисаларни ёзиб ола бошлагандим. Ана шу жараба мида миради месносимизга қўзигиши, муҳабbat кучалиб борди. 1989 йилдан бошлаб республикамизнинг барча вилоятлари ва Қорақалпоғистон Республикасида бўлиб, никоҳ ва бешин тўйлари билан боғлиқ урф-одатлар, маросимлар, аллалар, ёр-ёллар, келин саломлар, соғим, меҳнат, Наврӯз, Рамазон ва марсия қўшиклири, миллий ўйинларни ёзиб олиш, уларни ўрганиши ва узлусиз тарғиб этиш билан шугулланаман.

Ҳар бир инсоннинг ўзи тўқиган қўшиғига

унинг меҳри, муҳаббати, соғинчи, дил изҳорлари, аллами, босидан кечирган қайтули кунлари мухассас бўлади. Айтиб ўша пайтда қандай кайфиятда бўлса, бу қўшиқда ифодасини топади. Ана шу турфа руҳий олам билан тўқнаши менга ёқар, эҳтимол. Ҳарқалай ўнлаб ён дафтарларим ани шундай бебаҳо меросимиз билан тўлиб борди. Уларни қайта-қайта вараклаш, кече англамаганини бугун англаш ҳам хузурбахшdir. Бундай пайтлари қишлоқ-қишлоқларнида сафарда бўламиз. Юз-қўзлари порлаб турган, заҳматкаш, меҳнаткаш инсонларни кўрганингда беихтиёр турурланиб кетасан. Инсона қаҷонки турур буруланиб кетасан. Инсона қаҷонки турур буруланиб кетасан.

Мехнатларинг этирофидаги қўшиғига

унинг кўшиғидан кетади. Дафтарларимга тушган айтимларни ўзгашиб кетади. Айтиб ўша пайтда қандай кайфиятда бўлса, бу қўшиқларнида тоғ қишлоқларидан мерос тўллагани юк машиналарда қатнаганларим, оёғимда калиш, кўлимда заранг таёб билан тоғ қишлоқларининг энг юқори маңзилида ана шу меросни ардоқлаб яшаттганларни унтилиб кетади. Дафтарларимга тушган айтимларни ўзгашиб кетади. Айтиб ўша пайтда қандай кайфиятда бўлса, бу қўшиқларнида тоғ қишлоқларидан мерос тўллагани юк машиналарда қатнаганларим, оёғимда калиш, кўлимда заранг таёб билан тоғ қишлоқларининг энг юқори маңзилида ана шу меросни ардоқлаб яшаттганларни унтилиб кетади. Дафтарларимга тушган айтимларни ўзгашиб кетади. Айтиб ўша пайтда қандай кайфиятда бўлса, бу қўшиқларнида тоғ қишлоқларидан мерос тўллагани юк машиналарда қатнаганларим, оёғимда калиш, кўлимда заранг таёб билан тоғ қишлоқларининг энг юқори маңзилида ана шу меросни ардоқлаб яшаттганларни унтилиб кетади. Дафтарларимга тушган айтимларни ўзгашиб кетади. Айтиб ўша пайтда қандай кайфиятда бўлса, бу қўшиқларнида тоғ қишлоқларидан мерос тўллагани юк машиналарда қатнаганларим, оёғимда калиш, кўлимда заранг таёб билан тоғ қишлоқларининг энг юқори маңзилида ана шу меросни ардоқлаб яшаттганларни унтилиб кетади. Дафтарларимга тушган айтимларни ўзгашиб кетади. Айтиб ўша пайтда қандай кайфиятда бўлса, бу қўшиқларнида тоғ қишлоқларидан мерос тўллагани юк машиналарда қатнаганларим, оёғимда калиш, кўлимда заранг таёб билан тоғ қишлоқларининг энг юқори маңзилида ана шу меросни ардоқлаб яшаттганларни унтилиб кетади. Дафтарларимга тушган айтимларни ўзгашиб кетади. Айтиб ўша пайтда қандай кайфиятда бўлса, бу қўшиқларнида тоғ қишлоқларидан мерос тўллагани юк машиналарда қатнаганларим, оёғимда калиш, кўлимда заранг таёб билан тоғ қишлоқларининг энг юқори маңзилида ана шу меросни ардоқлаб яшаттганларни унтилиб кетади. Дафтарларимга тушган айтимларни ўзгашиб кетади. Айтиб ўша пайтда қандай кайфиятда бўлса, бу қўшиқларнида тоғ қишлоқларидан мерос тўллагани юк машиналарда қатнаганларим, оёғимда калиш, кўлимда заранг таёб билан тоғ қишлоқларининг энг юқори маңзилида ана шу меросни ардоқлаб яшаттганларни унтилиб кетади. Дафтарларимга тушган айтимларни ўзгашиб кетади. Айтиб ўша пайтда қандай кайфиятда бўлса, бу қўшиқларнида тоғ қишлоқларидан мерос тўллагани юк машиналарда қатнаганларим, оёғимда калиш, кўлимда заранг таёб билан тоғ қишлоқларининг энг юқори маңзилида ана шу меросни ардоқлаб яшаттганларни унтилиб кетади. Дафтарларимга тушган айтимларни ўзгашиб кетади. Айтиб ўша пайтда қандай кайфиятда бўлса, бу қўшиқларнида тоғ қишлоқларидан мерос тўллагани юк машиналарда қатнаганларим, оёғимда калиш, кўлимда заранг таёб билан тоғ қишлоқларининг энг юқори маңзилида ана шу меросни ардоқлаб яшаттганларни унтилиб кетади. Дафтарл

Зебо МИРЗО

ОТА ЮРТ

Қайлардан бошланар тарихинг, Ватан?
Балки Момо Ҳаво эртакларидан?
Балки Одам Ато қадам кўйиган ер,
Ё Ўрхун – Энсой битикларидан?
Балки юз миллион ийллар илгари
Одамзод қавмининг қадим жонидан?
Тешиктош горидан

ё ундан нари

Тупроққа тўкилган қиндиқ қонидан.
Сопол синиқлари, фишт парчалари –
Булар тилисиз мозий ташлаб кетган хот.
Ҳар бирни бир сарой, ҳар бирни кўргон,
Ҳар бирни дунёни титрагтаг давлат!
Сарро тишларидан ғижирлади кум,
Зардўшт ўчогида гурлаган ўтда.
Дунё тамаддуни оташдонидан
Биргина чўф излаб келади Будда!
Ер ютган қальалар, тупроқ тепалар
Нече минг асрлик ҳамроҳ ойнинг.
Балки илк мусаввир, балки илк шоир –
Ўтиқр қоялар Зараутсойнинг?
Адашиб кетаман, останалардан
Бостириб келаркан пойир асрлар.
Қўлларим теккан ҳар вайроналардан
Тиклана бошлайди олтин қасрлар.
..Қайлардан бошланар тарихинг, Ватан?
Балки Боййорбонинг канотларидан?
Овозинг келади гоҳ ер қаъридан,
Гоҳида Алломзиш баётларидан!
Қанча узоқ кирсан бағрингга шунча
Чуқурроқ қалбимга отасан илдиз.
Тобора порлайди осмон тоқида
Сенинг номинг билан ҳар битта юлдуз!
Эй, улуг давронлар бунёдкори ҳалқ,
Маргибу Машрикнинг буюн қарвони,
Уммонлар тўсмаса эди йўлингни,
Айлоди чиқардинг бутун дунёни!
Эй, Тангри назари тушган от юрт,
Ҳар он ҳар зарраси сийланган тупроқ.
Учар аргумоклар изидан лишиб,
Валийлар руҳидан ийланган тупроқ.
Сенга сочиғандир шаҳидлар хоки,
Сенга ёғилгандир қавсар булоги.
Шу боис сен фидравс bogisан ёки
Сендан олингандир жаннат турори!
Йўқ, яна адашиб, куличим ёйсам,
Нега дил қанотим ўймагисан, Ватан?
Сенинг илкнинг етган сарҳадларинги
Чизсам харитага симайсан, Ватан!
Кўқдан бошланмаса агар манзилинг
Коинот бағрини этармидинг банд?
Бутун ер юзининг эди сайқали,
Бугун самолардан боқар Самарқанд!
Томирларинг излаб
томирларимдан,
Балки ўз-ўзимга етапман, Ватан!
Сенга аталган шу бошимни олиб,
Сенинг юрагингга кетяпман, Ватан!..

ҚАДИМ ЮРТ

Рўзи Чори ва Ш.Холмираевга
Оловли тун ичади сарҳо,
Манқалондай ёниб борар Ой.
Ҳансайриди барханлар аро
Сувлар ёди – унут бир чирой...
* * *

СЕНИНГ ЙОРДИНИЯ БОРЯТИМАН, ВАТАН!

Кўмлар сочиб ўйнайди шамол
Юлдузларнинг унисиз кўзига.
Вакт келади дарёдай оқиб
Ва қайтади тағин изига...
Эртаклардан чиққан деб каби
Қақайганд тун қоровулари –
Бу зулматни кўриқлаб турар
Ҳурпайган тунд саксовулари...
Қани сенинг жаннатинг, сарҳо?
Нуқра тунлар, забарждад боғлар?
Парилар соч ташлаган дарё,
Булутларга бош урган тоғлар?
Кўнғироқлар жаҳарнайди маст
Туяларнинг оғир қарвони.
Тупроқ узра юксалиб чиқар
Асрларнинг тиқисиз кўргони...
О Бактрия!

Қадим Бақтрия!
Болалиги кўхна жаҳоннинг!
Ёниб ётган мангу оташдон
Юрагидир Ўзбекистоннинг!..
Нега сенга эглиб келган
Бу дунёнинг сирли осмони?
Айт, нимани яшириди экан
Тўлқинлари – кўмлар тўғони?
Айт, нимани яширдинг, осмон?
Яратдинг-у, торласан тупроқ?
Вакт қъарида,
Тарих измиди,
Ё севарсан сен уни кўпроқ?
Бир томонда Искандар Макдун,
Бир томондан дос солар Чингиз.
Кулар каср, қальалар, кентлар...
Тошлар аро қолар қонли из!
Юракнинг чилторидай келар
Чанқовузнинг нолакор саси.
Бу – Алломиши фарёди... йўқ, йўқ,
Бу – Барчиннинг ўтила нафаси!
Бу – эл дарди, бу – эл фарёди,
Бу Ватаннинг қўшиғидир, бас.
Чанқовуздан жон топмаган жон –
Бу кўхна юрт фарзанди эмас!
Нолишигдан жон ўртана, жон!
Чанқовузим, чанг-овузим, чал!
Сен оҳансан – боболар дарди,
Момоларим йигиси азал!
Айт, нимани йўқотдинг, дунё?
Тангаларда қолган нақш изи –
Бу шунчаки мозий мурхимас,
Бу тошдаги Ватан илдизи!
Анув чўғи сўнмаган ўчоқ,
Анув оғзи очилган тандир,
Онам кўли теккан ошлимиш –
Менга азиз бўлганд ватандир!
Қояларга тун тушар ўтоб.
Ланғиллайди ўчқода кумғон.
Ранг излайди тунлардан бирор,
Сўз сўзлайди мозийдан бир жон.
Адиrlарнинг шамоли сепган
Тутундан кўз ёшланар, чекар.
Тутун ичра хаёлнинг шаклин
Ва Сўзининг дард уруғин экар!
...Хотирмада ҳар гал шу сурат
Ўзгармада шу таҳлит турибди.
Улар Сурхон даштлари аро
Юрт қабини излаб юрибди,
Юрт томирин излаб юрибди!..

Сен Кўзгани ўлдириб кўйдинг...
Яшар эди сенга итилиб.
Яшар эди бағрида уммон,
Оқар эди тўлиб, тўклиб...
Тор кулбанинг бир чеккасида
Туар эди ипга боғланни.

Кузатарди

у сени пинҳон,
Кутар эди бағри доғланниб...
О, бу Кўзгу хаёлларида
Чарх уради нур тўла Осмон.
Оловлари, түғёнларида
Учар эди фарштасимон!
Тегиб кетса бармоқлар учи
Жисмигами ёки...
Исмига!

Титраб кетар эди, ногаҳон,
Тўлар эди Бахтнинг исига!

...Аямасдан тошлар отдинг, тош
Ва ўлдиридинг.
У чил-чил синди.
Юрагингни этмоқ учун фош
Уни қайдан топасан энди?..

ДЕНГИЗ ЎРТАСИДАГИ УЙ

Шоир Эшқобил Шукурга

Қачон борсам хона эшиги ёпик,
Ёниб ётган мангу оташдон
Юрагидир Ўзбекистоннинг!..
Нега сенга эглиб келган
Бу дунёнинг сирли осмони?
Айт, нимани яшириди экан
Тўлқинлари – кўмлар тўғони?
Айт, нимани яширдинг, осмон?
Яратдинг-у, торласан тупроқ?

Вакт қъарида,
Тарих измиди,
Ё севарсан сен уни кўпроқ?
Бир томонда Искандар Макдун,
Бир томондан дос солар Чингиз.
Кулар каср, қальалар, кентлар...
Тошлар аро қолар қонли из!

Юракнинг чилторидай келар
Чанқовузнинг нолакор саси.
Бу – Алломиши фарёди... йўқ, йўқ,
Бу – Барчиннинг ўтила нафаси!
Бу – эл дарди, бу – эл фарёди,
Бу Ватаннинг қўшиғидир, бас.

Чанқовуздан жон топмаган жон –
Бу кўхна юрт фарзанди эмас!
Нолишигдан жон ўртана, жон!
Чанқовузим, чанг-овузим, чал!

Сен оҳансан – боболар дарди,
Момоларим йигиси азал!
Айт, нимани йўқотдинг, дунё?
Тангаларда қолган нақш изи –
Бу шунчаки мозий мурхимас,

Бу тошдаги Ватан илдизи!
Энсойтаси ғизириб чўйлаб,
Мен азиз бўлганд ватандир!
Қояларга тун тушар ўтоб.
Ланғиллайди ўчқода кумғон.

Ранг излайди тунлардан бирор,
Сўз сўзлайди мозийдан бир жон.
Адиrlарнинг шамоли сепган
Тутундан кўз ёшланар, чекар.

Тутун ичра хаёлнинг шаклин
Ва Сўзининг дард уруғин экар!
...Хотирмада ҳар гал шу сурат
Ўзгармада шу таҳлит турибди.

Улар Сурхон даштлари аро
Юрт қабини излаб юрибди,
Юрт томирин излаб юрибди!..

САНЬАТКОР ПОРТРЕТИ

Режиссер Б. Ўйлошевга

Сизга севгим,
Сизга нафрматим...
Бироқ бунинг кераги борми?
Бошингизга ҳар кун Машрабдек
Хозирлайсиз энг баланд дорни!..
Ҳамлет каби – «Ҳаёт е мамот!»
Искандардек ҳарбларни ёриб,
Алишердек йиглайсиз жим-жит,
Онангизнинг пойига бориб...
Минорлардек ўтарсиз тикка,
Қалбингизга тулашар ўйлар.

* * *

Дарахтлардек юксалар кўкка
Ортингиздан эргашган гуллар...
Сувратнинг шартта бўлинган:
Ярми ёруғ,
ярми коронуғ.

Сиз тутасиз – бир хўплам жаннат,
Сиз тутасиз – бир дўзах оғу!..
О, сиз – мастер!
О, сиз – маэстро!

Хатто иблис чалади торлар!
Ҳаёт асли – энг буюк саҳна,
Кетиб бўлган асл актёrlар.

Сизга оғир...
Ундан-да оғир,
Сизни куйиб севганларга ҳам!

Бу дунёда энди Ҳавво йўк,
Кўркмайсиз энди, ёдай Одам!..
Қўнглигизга – чукур қудука
Энгашган Ой бунда қоладир.

Сиз симайсиз на ер, на кўкка,
Хайратнинг ҳануз боладир!
Кафтигизда айланар олам,
Айтинг, ҳаёт – сирми, ўйинми?

Буюк Одам,
Эй Ёлғиз Одам,
Буюк бўлмок шунча қийинми?..
Сизга севгим...

Сизга Хайратим!..

У МЕН КАБИ

У мен каби сенинг ҳақингда
Ийлар бўйи ҳаёл сурмайди.
Бир лахзалик дийдоринг тилаб,
Узоқ-узоқ тушлар кўрмайди!

Ойдай озиб, шамолдай дайди,
Юлдузларга айтмайди эртак.
У мен каби ийғлай олмайди,
Кечалари чинқисра юрак...

У мен каби ўйғонмас тунда,
Чиқаролмай сени ўйидан,
Ёстигининг остида сўлган
Ўша атргуллар бўйидан!..

У мен каби кезмас телбаҳол,
Кўзларининг ёшини ичиб,
Вужудида уйонса исён,
Тигларни ё тошларни кучиб.

У мен каби соғинмас, чунки
У мен каби юз йил кутмаган.
Балки кутган ва лекин мендек,
Тагин ўзга кўлга тутмаган!

У мен каби бўлаолмайди,
Севганида – севгиси доғлик,
Бутун умр сендан айрилиб,
Бутун умр ёдинга боғлик.

У мен каби ўлаолмайди,
Тирик турби вуҳуди – марҳум,
Яшай деса яшай бимлайди,
Ҳаётидан айрилган марҳум.

У мен каби таҳқирланмаган
Қаҳринг, заҳринг, азбон билан.
Лекин мендек таҳқирланмаган
Миллион йилик жавобинг билан!..

У сен учун балки ардоқли,
Ҳаётингнинг азиз шеваси.
Лек мен каби тақиқланмаган,
Қўнглим – Ишқинг сирли меваси!

У мен каби Одам Атонинг
Севгиси-ла севиглан эмас,
Чунки сен деб Қодир Ҳудонинг
Жаннатидан кувилган эмас!..

“Устозини (Чўлпонни – Р.И.) ана шундай самимий ҳурмат қил-
ган Устон Носир ўнинг жуда кўн шеърларини ёддан билар, уларда-
га тигуғуларнинг нафис мевасидан, ташбехлар уйинидан, мусиқий
оҳанглар суруридан завқ олиб, атрофина парвона бўлиб ўрган ёш
шоирларга, бошқа улуғлар катори, Чўлпон шеърларини ҳам ўқир,
улардан сабоқ олишга чорлар эди.

ИККИ ШОИР – ИККИ ТАҚДИР

Бинафша, сенмисан, бинафша, сенми –

Кўчада акчага сотилган?

Бинафша, мениммани, бинафша, меними –

Севгингга, қайғунга тутилган?

Бинафша, нимага бир озроқ очилмай,

Бир эркин кулмасдан узилдинг?

Бинафша, нимага ҳидларинг сочилмай,

Ерларга эгилдинг, чўзилдинг?..

Устон Носир Чўлпоннинг бу машҳур шеърини азбарой севиб,
қайта-қайта ўқиганидан, уни ўшларга юксак шеърят намунаси деб
такдим этаверганидан бу гўзал мисраларда ифодаланган мазмун-
нинг янги қатламларини очгандек бўлди. Унинг назарида, жаннат-
макон юртда ўшаётган, боф-роллари виҷамзорлари билан шубъй
хидататардан, бинафша каби беғубор кўзли, бинафша каби осуда ва
мавъоза ҳам ўз ўсилдор заминидан эжратилиб, сарғайтирилиб, энди топталаётган эди. Шоир ана шу жараённинг кечишни, ҳалқнинг
илгор кишилари таъкид этилишини кўриб, тарих фидилари ўзбек
халқи истагига, манфаатига кўра эмас, унинг асрий

Оқмурод РАЖАБОВ

ДҮСТЛИК ДАРАХТИ

Соясининг дўстлик отли дарахтнинг, Калбларга оромбахш ҳавоси бордир. Туркман-ӯзбек дўстлигининг богида Абадий қардошлик навоси бордир.

Ҳеч қачон сўлмайди дўстлик дарахти, Бўй олиб ўсадир, баланддир шаҳди. Барҳаётдир унда шеърият тахти – Махтумкули билан Навоий бордир.

Дўстлик дарахти бир мисоли қудрат. Биродар шаҳарлар Тошкент-Ашхабод. Туркман, ӯзбек ҳалқлари шон-шукр. Абадий дўстлигининг давоми бордир.

Қўшичиллик – ҳалқлар меҳр дарёси, Дўстлигимиз – юрак меҳригиси.

– Қадрдоним, бир аёл билан танишдим. Чинакам мўъжиса!
– Жуда чиройлимиз!
– Сурайсан-а? Мана сурати. Кўриб кўй.
– Ие-е?! Париваш экан-ку! Кўлдан чиқарма.
– Қизиқмисан..! Қанчалар ўртанганимни билсанг эди.
– Унинг сенга мойиллиги борми?
– Ҳа-а, бор, шекили.
– Тезроқ унинг қалбини забт эт!
– Албатта!

– Ҳаммаси зўр... Яқинда биттаси билан танишганимни айтгандим-ку...
– Ҳўш-хўш?..
– Севиб қолдим, эс-хушимни йўқотаётдим.
– Ҳа, у ҳам сени севадими?
– Билмадим.
– Сени севиб қолиши учун қўлингдан келганини қил!
– Қандай?
– Ўргатиш имумкин... бошидан ўтган табиб, дегандай. Биринчидан, совфа. Аёллар совфа берганни ёқтиради. Дастроб гул берган маъкул, айниска чиннингул... Кейин қандайдир кимматроқ... Яна унинг жуда ақлли эканлиги ҳакида гапириб тур.
– Жуда зўр, худди сен айтгандек қиласман.

– Эҳ... Билмадим, сенга қандай миннатдорлик билдирамсан экан!
– Ишлар юришаптими?

ХАЛҚАР ОФЕСТИВАЛГА ТАВСИЯ ЭТИЛДИ

Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси аъзоси, таникли адиб Кўйқор Норкобилнинг «Ўлыбнис, любимая!» («Севгилим, табассум қил!») деб номланган асари муаллифнинг Россияда нашр қилинган учинчи китобидир. Ушбу асар айни пайтда Россиядаги «ЛитРес», «LiveLib», «Ридли», «Книгогид», «KindBook.net» каби сайtlar va ижтимоий тармоклarda

кенг тарғиб қилинмоқда.

– «Барча замонлар китоби» руқнида, чоп этилган мазкур китобда ўзбек адабиининг қисса ва ҳикоялари жамланган. Муаллиф Испанияда бўлиб ўтадиган китоб фестивалида иштирок этиш имонига ега бўлди. Нашриётимиз ҳайъати қарорига кўра, ўзбек адаби номзоди Сервантес номидаги Халқаро адабий мукофот танловига ҳам тавсия этилди, – дейди китоб муҳаррири ва лойиҳа раҳбари Оксана Ковалёвская.

ЎЗА

ТАДБИРКОР ҲАҚИДА АСАР

Туркиядаги “Paradigma Akademi” нашриётида олумхаммад Каримийнинг “Самарқанд фасли” номли қисса ва ҳикоялар тўплами чоп этилди.

“Самарқанд фасли” қиссаси қархмони Қиличбек мураккаб вазиятлардан оқилона тадбир билан чиқиб кетаоладиган шахс образиди. Ўзбекистонлик таникли ишбильармон Мурод Назаровнинг реал ҳаёти асар қархмони образига кўчирилган. Шунингдек, донишманд Шарқнинг азал-азалдан ота-она, ёши улувларнинг панд-насиҳатига хурмат-этийбор асарга сингидириб юборилган. Бебаҳо милий қадрятларимиз, юритимизнинг белоён кенглиқларини гўзал табиати ҳам маҳорат билан тасвиirlangan.

Эркин ҲОЖИМУҲАММАД

|| АДАБИЙ ДЎСТЛИК — АБАДИЙ ДЎСТЛИК

ЯШНАБ ТУРГИН, ДЎСТЛИК ДАРХАТИ

Дўстлик сари қалб қушишинг парвози, Бу кун оқ ўйларнинг равони бордир.

Мехр билан боқар қардош кўзлари, Қардошларнинг ширин-шакар сўзлари. Бирлаштирас туркман, ӯзбекнинг барин, Яшнаб турган дўстлик дарахти бордир.

САЙРА, БУЛБУЛ!

Сенга сайрамоқа забон берилган, Сайра булбул, овозиндан конайн. Бу саҳарлар кўнгилларга оромдир, Ҳонишинга мафтун бўлиб қолайин.

Бўса олиб ёногидан гулларнинг, Эркин сайра новдасида уларнинг. Юрак тинчб, роҳат топса жонимиз, Қадри ортар бу ганимат дамларнинг.

Кувноқ болаларнинг кулгиси билан Сенинг шод овозинг тарашиб турса, Гурурдан бошлари осмонга етар, Бу ажаб фурсатни ҳар киши кўрса.

Сенинг ҳонишингни тинглаб юраклар. Ўзга ҳонишишлардан кўяди устун.

Созга бойланади сұхbatлар сўнгги, Дунёнинг ўзи ҳам овоз, бус-бутун.

Сайроқ қушлар кўп эса-да жаҳонда, Овозингнинг тенгин топмади дилим. Субҳидамда оплок тонглар отганда, Чах-чаҳ сайраб уйғот бизни, булбулим!

ГУЛЛАР

Ана, ўғлим, очилибди оқ гуллар, Очилибди анбар ҳидди лола ҳам.

Сен гулларни юлмокни ҳеч ўйлама, Томоша қил гулзорни, завқ ол бир дам.

Гул кўрсанг, узмоқни ўйлама ҳарғиз, Альон гуллар атрофа мушкин сочсин. Баҳор қўрки бўлган гуллар жамоли, Жиҳоси-ла борлиқнинг юзин очсин.

Гул-лолали майдонларга қувониб, Гўзалликка мудом кўнгил болглагин.

Кўп гулларнинг тиканлари бўлса ҳам, Тиканда ҳам гул борлиғин англагин.

Бу ажойиб мўъжиза табиатдан, Тоғу саҳорларнинг юзин безасин.

Кўлингда очилган гул бўлмаса-да, Ҳамиша гул каби ҳуш сўзинг бўлсин!

Гуллар кўрки кўнгилларни кўтариб, Одамларни хушвақт айласин мудом.

Кўнгил очай дессанг, гулларни асра, Очилган гулларни юлмагин, болам!

СУБХИДАМ

Субҳидамда қалға тўлған туйғулар,

Шундай бир ёқимли, шунчалар тоза.

Хосил бўлар саҳар қипган орзулар.

Тонгда ширин суз айласанг овоза.

Мушкул бўлмас манзиллардан ошмоқли,

Яхши сўздан кучу файрат олганга.

Қанот боғлаб учмоқ учун олисга

Субҳидамда ҳуш сўз айтинг одамга.

Бошин сийлаб, айтсанг яхши сўзингни, Учб-сакраб, чопиб кетар бола ҳам.

Бола каби қувонтиринг ҳаммани,

Субҳидамда ҳуш сўз айтинг одамга.

КЎПРИК

Бу дарёning нарисида шаҳар бор,

Берисида кўп қышлок бор дарёning.

Бир кўпrik туриби унинг устида,

Бирлаштириб дарёning иккى ёнин.

Бу кўпrik устининг равон йўллари,

Йўловчилар кеча-кундуз катнайди.

Гўё ажаб шодлигидек баҳорнинг,

Кўпrik теграсида шовқин тинмайди.

Қандай яхши!

Турли-туман уловда

Одамлар бормоқда хурсанд гаплашиб,

Бу кўпrik орқали шаҳар, қышлокмас,

Юраклар бормоқда яқдил бирлашиб.

Туркман тилидан Рейимбай Собиров таржимаси

– Қадрдоним, сен аёллар қалбини яхши билар экансан. Сенинг тавсиянг бўйича ҳаракат қилдим. У менга ҳайрҳоҳдек бўла бошлади. Ҳудо ҳақи, айт, энди нима қилай?

– Энди уни кинога таклиф қил. Аммо, қара, жиддий фильм бўлмасин. Майли, у қандайдир тарих ёки ёнгил комедия ё бўлмаса мелодрама. Кинодан кейин, албатта, қандолат дуқонига чиринглар. Ванили

– Энди уни қарши тақлиф қилиб тур.

– Албатта, сен айтгандай қиламан. Уни деб эс-ху-

шимины йўқотаяпман.

– Кечакинода бўлдик. Шунда шоколад бергандим, унга жуда ҳам ёди. Томошадан чиқиб қандолатхонани кирдик, ванили музқаймоқ бўюрдим. У мени таъби нозик эркаксиз деди. Шу ҳафта биз қаेरгадир сайдга бормоқчимиз. Ҳудо ҳақи, айтчи, уни қаेरга олиб борай?

– Менимча, сизлар Мармар денгизи оролларига борганингиз маъкул. Эшакда сайд қилинглар. Чўимилиш жойида ҳам бўлинглар. Кейин рақсга тушинглар. Аммо уни фақат вальсга таклиф қил.

– Менимча, сизлар Мармар денгизи оролларига борганингиз маъкул. Эшакда сайд қилинглар. Чўимилиш жойида ҳам бўлинглар. Кейин рақсга тушинглар. Аммо уни фақат вальсга таклиф қил.

– Агар эри билиб қолса-чи?

– Э, у қеардан билади. У ўзи айтибди-ку, қип-қизил аҳмок деб. Истасанг матони танлашга ёрдам берам...

– Яхши... Ҳозироқ кетдик!

– Ишлар қалай?

– Зўр! Мен севган атидан олибсиз, деди-я?!

– Энчадан бери кўринмайсан, қаерлардасан?

– Келолмадим. Чарчадим... У эри билан ажраши.

– Турмуш курасизларми?

– Албатта...

– Вақтни ўтказма. Олдини олиш учун...

– Сенга қандайдир миннатдорлик билдиришни кирдик, кечакинода ҳар ки кимни топишида ёрдам бердинг.

– Аслида... мен сенга миннатдорчилик билдиришни кирдик, унга олиш учун мен сенинг олдинга қарздорман.

– Йўғ-э?...

– Ҳа, анчадан бўён қандай ажрашиши билмай бошим қотиб юрган хотинимдан – бевамдан кутқарганинг учун – сенга ташаккур!

Матони кўриб завқланни кетди. Дўстим, ёш боладай куониб кетяпман.

Айт-чи, уни қандай қилиб бутунлай забт этаман?

– Яхе Камолнинг

шешларидан ўқи...

Уйланиши ваъда қил,

тезроқ ажрашишига унда.

– Анчадан бери кўринмайсан, қаерлардасан?

– Келолмадим. Чарчадим... У эри билан ажраши.